

جندی شاپور

www.ketab.ir

حسنعلی صانعی فرد

سرشناسه: صانعی فرد، حسنعلی - ۱۳۳۴،

عنوان و نام پدید آور: جندی شاپور/ حسنعلی صانعی فرد؛ ویراستار: احمد لطیف پور

مشخصات نشر: دزفول: اقلیم قلم، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۷۲ ص. : مصور (بخشی رنگی)

شابک: ۲۰۰۰۰۰ ریال: ۲ - ۸ - ۹۰۵۰۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت در دست نویسی: فیفا

یادداشت: کتاب ۱۶۶ - ۱۷۱؛ همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: جندی شاپور (شهر باستانی) -- سرگذشتنامه.

موضوع: Jondishapur (Iran) (Extinct city) - Biography

رده بندی کنگره: ۸۱۰.۲۵۲ - ص ۵ - ۱۳۹۷

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۱۰۱

شماره کتابخانه ملی: ۸۲۶۷۲۸۳

انتشارات: اقلیم قلم

نشانی الکترونیکی: enashir@qlime_qalam@yahoo.com

جندی شاپور

مؤلف: حسنعلی صانعی فرد

ویراستار: احمد لطیف پور

چاپ اول: ۱۳۹۷ در تیراژ ۵۰۰ نسخه

قیمت: بیست هزار تومان

شابک: ۲ - ۸ - ۹۰۵۰۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

(حق چاپ محفوظ)

فهرست

صفحه	عنوان
۶	پیشگفتار
	فصل اول:
۱۱	پیش درآمد
	فصل دوم:
۱۹	معرفی خوزستان
	فصل سوم:
۳۱	بنیانگذاری، مکتب، نقشه و نام جندی شاپور
	فصل چهارم:
۴۷	نژاد و زبان و دین مردم جندی شاپور
	فصل پنجم:
۶۹	اهمیت سیاسی و اقتصادی و علمی جندی شاپور
	فصل ششم:
۱۰۵	دانشگاه و بیمارستان جندی شاپور و استادان آن
	فصل هفتم:
۱۴۵	تألیفات دانشمندان جندی شاپوری
	فصل هشتم:
۱۶۳	پایان و نتیجه گیری
۱۶۶	منابع و مأخذ
۱۷۲	زندگی‌نامه مؤلف کتاب

پیشگفتار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«...الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ ...»

(اعراف، ۴۳) (سپاس و ستایش ویژه خداوندی است که اگر هدایت و راهنمایی حاضرین را این راه نبود، ما هرگز راه را نمی یافتیم و موفق به انجام چنین کاری نمی شدیم).

از جمله شهرهای مهم ساخته شده در دوران ساسانی؛ شهر جندی شاپور است که به دستور شاپور یکم، دومین پادشاه این خاندان ساخته شده است. شاپور در جریان لشکرکشی به روم، والریز؛ امراتو، روم را شکست داد و به همراه گروه بزرگی از رومیان اسیر نمود و با خود به ایران آورد. سپس برای اسکان آنان، جندی شاپور را در شمال خوزستان، در ۱۰ کیلومتری شرق دزفول، ۴۸ کیلومتری شمال غربی شوشتر در محل کنونی روستای اسلام آباد بر اساس آمیزه ای از معماری تمدن های همان دوران؛ بویژه معماری رومی و یونانی و ... احداث نمود.

در این که پس از غلبه «شاپور اول» بر «والرین»؛ امراتو، روم و اسارت بالغ بر هفتاد هزار نفر از سپاهیان رومی و اسکان این اُسرا در برخی از مناطق کشور از جمله شهر «جندی شاپور» در ۱۰ کیلومتری شرقی دزفول با استناد به مدارک و منابع تاریخی تردیدی وجود ندارد؛ اما آنچه که تصورش جالب توجه است. نحوه به کارگیری این تعداد اُسرا در احداث جندی شاپور و یا پل باستانی دزفول و شادروان شوشتر است.

حال اگر فرض کنیم که از این تعداد اسیران موجود در منطقه، روزانه تنها از ۱۰ هزار نفر برای ساخت هر کدام از این اماکن و سازه ها استفاده شده است، تصور به کارگیری این همه کارگر در ساخت و ساز این سازه های عظیم تاریخی در دنیای آن روز؛ شلوغی، ازدحام و هیاهوی آنان به هنگام کار، ما را به یاد ضرب المثل معروف دزفولی «مَرَى عُلُقْلُةَ رَوْمٍ كَنَسْ» Mari Ghoghle Rum Kaness-a می اندازد که قطعاً باید از آن دوران کهن به

یادگار مانده باشد و سینه به سینه و نسل اندر نسل به ما رسیده است... از نام های متعدّد این شهر بر می آید که این شهر پیش از ساخت برای اسکان اسیران رومی، شهری متروکه بوده و شاپور با تجدید بنا آن را «وه اندیوک شاپور» به معنی «به از انتاکیه شاپور» نامید. شهر جندی شاپور از همان سال های آغازین، شاهد و ناظر حوادث و رویدادهای تاریخی مهمی چون: به دار آویختن مانی، شورش انوشیروز؛ پسر مسیحی انوشیروان و... بوده است و علاوه بر تأسیس نخستین دانشگاه ایران در این شهر، بیمارستان، کتابخانه، ضرابخانه سکه های ساسانی؛ بویژه ضرب سکه های یزدگرد سوم در این شهر راه اندازی و مورد بهره برداری قرار گرفت. متأسفانه اکنون بخش وسیعی از ویرانه های بازمانده از این شهر بزرگ و تاریخی که رمزگاری بزرگترین قطب و مرکز علمی و دانشگاهی و درمان بسیاری از بیماری های صلب العالج مان خود محسوب می شد و تا اوایل دوران خلفای عباسی هم به حیات علمی و اجتماعی خود ادامه داده بود، به تدریج در زیر کشت و زرع رو به نابودی می رود.

می گویند گردشگران و جهانگردانی که به سرزمین ایتالیا سفر می کنند، توسط مسئولان گردشگری و جهانگردی آن کشور به یک بیابان خشک و بَرهوت در آن سرزمین برده می شوند و با افتخار به آنان می گویند: «اینجا میدان نزارزار سپاهیان ایران و روم است... اینجا همان محلی است که امپراتوری مقتدر ایران شکست خورد و...». که در اینجا باید چند نکته را متذکر شد:

اولاً: سپاهیان ایران، هیچگاه به سرزمین ایتالیا که مرکز اصلی ایرانی روم بوده پا نگذاشته اند؛ بلکه درگیری ها در مناطق مرزی آن کشور پهناور آن روزگار بوده است.

ثانیاً: کسی که به روم لشکرکشی کرد، در واقع هانیبال *Hannibal*؛ سردار مقتدر کشور کارتاژ (تونس فعلی) بود که پس از شکست از شدت اندوه خودکشی کرد.

ثالثاً: ملت بزرگ ما با مناعت طبع بالای خود و با در اختیار داشتن سندهای گرانقدر و گویایی چون: کتیبه های حجاری شده در دل کوه ها و بر تخته سنگ ها؛ از جمله: تصویر زانو زده «والرین» امپراتور وقت روم (پس از شکست و اسارت) در مقابل شاپور اول پادشاه ساسانی، وجود سازه های عظیم تاریخی همچون: پل باستانی دزفول، بقایای پل و

شادروان شوشتر، شهر جندی شاپور و دیگر بناهای تاریخی در جای جای این کشور پهناور که به دست اسیران رومی - و قطعاً تحت نظارت مهندسين و معماران ایرانی - احداث شده، در این منازعه سیاسی - فرهنگی هیچگاه در بیان مقابله برنیامده است.

به هر حال گفته شده است که طرح شهر جندی شاپور آمیزه ای از معماری یونانی و رومی است و معماری بناها و ساختمان های این شهر به صورت مستطیل؛ همانند صفحه شطرنج با خیابان های وسیع و مستقیم با چهار راه های منظم و کوچه های موزایی طولی و عرضی، یکدیگر را قطع می کرده اند، احداث گردید.

شارر ساسانی دستور داده بود تا کتاب هایی از زبان های یونانی، رومی و هندی به پهلوی ساسانی ترجمه و در کتابخانه بزرگ این شهر نگهداری شود. با تأسیس نخستین دانشگاه بزرگ ایران در این شهر، بیمارستان بزرگ و بی نظیر جندی شاپور نیز در جوار آن راه اندازی شد و اطباء بزرگ رومیان و هندوستان در کنار پزشکان دانشمند ایرانی در آن به امر طبابت پرداختند. کرجه در خصوص تاریخ این شهر باستانی و ویژگی های آن کتاب ها و مقالات متعددی در داخل کشور به نگارش درآمده است و هر پژوهشگر و محقق از منظر خود به بررسی زوایای از چگونگی احداث این شهر عظیم علمی در نزدیکی پایگاه بزرگ و مهم سیاسی و نظامی حوش؛ یعنی شوش باستان پرداخته است، اما همواره بر این باورم که هنوز کارهای باقی مانده بسیار است و تاریخ این دیار ماندگار و سرافراز جای کار، تحقیق و پژوهش های بسیاری دارد.

همکار و دوست فاضلم، آقای حسنعلی صانعی فرد؛ کارشناس و محقق بازنشسته تاریخ نیز از زاویه و منظر دیگری، با دیدی عالمانه به بررسی روند تاریخ این شهر باستانی پرداخته و با پیوند تاریخ آن تا زمان حال، گوشه های دیگری از تاریخ ماندگار این دیار را به رشته تحریر کشیده است که حقیقتاً زحمات ایشان جای سپاسگزاری دارد. بدان امید که در نظر آید و مورد قبول محققان ارجمند و خوانندگان بزرگوار قرار گیرد. *إن شاء الله...*

والحمد لله رب العالمین

احمد لطیف پور

تیرماه ۱۳۹۷ - دزفول

email: eqlime_qalam@yahoo.com